

СУЧАСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ РИНКУ ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Є.В. Крикавський, М. Васелевський, М.М. Галелюк
Національний університет “Львівська політехніка”

Встановлено вплив глобальних тенденцій на світовий ринок логістики. Ідентифіковано структурні зміни на ринку транспортних послуг. Подано оптимістичні оцінки щодо перспективи розвитку ринку логістичних послуг в Польщі.

Ключові слова: ринок логістичних послуг, ринок транспортних послуг, аутсорсинг, системна трансформація.

Influence of global tendencies on the world market of logistic is set. Structural changes at the market of transport services are identified. Optimistic estimations in relation to the prospect of market of logistic services development in Poland are given .

Keywords: market of logistic services, market of transport services, outsourcing, system transformation.

Постановка проблеми. Зростаюча складність логістичних систем викликає те, що справно діюча система логістичного обслуговування процесів постачання, виробництва і дистрибуції може становити істотну конкурентну перевагу. В ситуації, коли все більше фірм приймає рішення про концентрацію на основній діяльності, логістичні функції все частіше доручаються зовнішнім спеціалізованим фірмам. Фірми збільшують як обсяг, так і діапазон доручених назовні функцій, все частіше шукаючи послуг, пристосованих до індивідуальних вимог. В нинішній момент постачальники логістичних послуг зазвичай пропонують послуги, що відповідають специфічним потребам клієнтів і є комплементарними по відношенню до їх власних засобів. Ринок прямує в напрямі ситуації, в якій зовнішній постачальник буде в стані поставляти клієнтові всі необхідні послуги і потенційно перейняти всі логістичні функції підприємства. Найновіша тенденція в аутсорсингу – це поява постачальників так званої *4pl (party logistics)*, завданням яких є інтеграція і оптимізація ланцюга поставок клієнта з використанням власних засобів, а також інших суб'єктів: транспортних фірм, постачальників технологій і спеціалізованих консультантів.

Аналіз останніх досліджень. Аутсорсинг логістичних функцій, який розвивається з 80-тих років, є явищем все більш загальним. Згідно з доступними даними, в Європі аутсорсингом транспортних послуг користується біля 70 % підприємств, складських послуг – 40 %, а виробничих послуг – 20 % підприємств. Частка фірм, які користуються аутсорсингом обслуговування і утримування систем ІТ, а також іншими логістичними послугами з високою доданою вартістю, не перевищує декількох відсотків. В окремих країнах його частка коливається від кільканадцяти до більш ніж сорока відсотків (рис. 1).

На регіональному рівні також ми спостерігаємо зростаючий попит на нові переважувальні пункти, особливо дистрибуційні центри. Функцією дистрибуційного центру є у все більшому ступені координація товарних переміщень, а також поставлення доданих послуг, а не, як донедавна, збереження капіталомістких запасів. Але змінюється не тільки їх роль, але також географія – поміщаються все частіше в безпосередній близькості до ринків збуту. Преферовані локалізації – це сусідство логістичних вузлів, місця, що знаходяться близько транспортних коридорів, які дають швидкий доступ до мережі продажу і до кінцевих споживачів, або околиці великих агломерацій. Новостворювані центри мусять дозволяти еластичне управління все більш складними товарними переміщеннями на все більшому просторі, при збереженні відносно низьких витрат. У зв'язку з цим дистрибуційні фірми шукають терени з наскільки можливо найкращою комунікаційною локалізацією за відносно низькою ціною. Доступ до транспортної інфраструктури, відстань від ринку збуту і витрати

поверхні – це три найважливіші критерії, вирішальні для вибору локалізації для дистрибуційного центру [2].

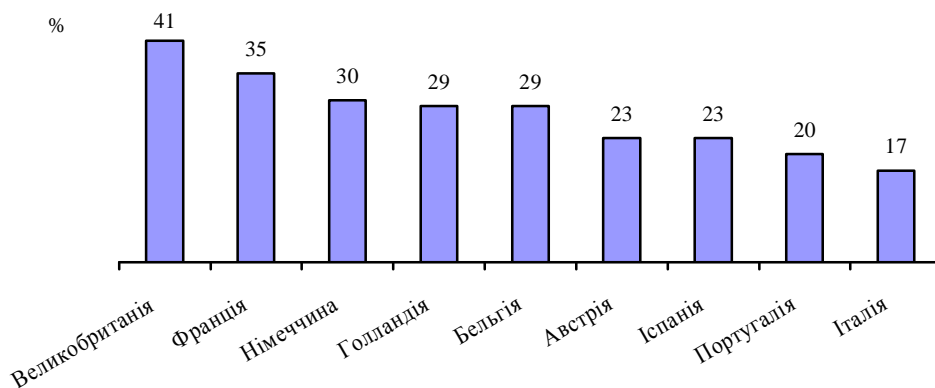

Рис. 1. Частка аутсорсингу логістичних функцій у вибраних європейських країнах (2005)

Джерело: [1, с. 13]

Мета дослідження: на основі аналізу статистичних даних та ініціативних досліджень ідентифікувати тенденції на світовому рівні логістичних послуг та оцінити перспективи Польщі в цьому контексті.

Виклад основного матеріалу. Ринок логістики формувався впродовж останніх 20–25 років під впливом глибоких структурних змін, які відбуваються як в самій галузі, так і в її оточенні. З однієї сторони вони вплинули на глобальне зростання потреб у логістичних послугах, з іншої ж спричинилися до еволюції їх специфіки і характеру. Найважливіші серед них такі (таблиця).

Глобальні тенденції і світовий ринок логістики

№ з/п	Назва	Сутність	Наслідки для ринку логістики
1	2	3	4
1	Прогресуюча глобалізація	Приносить наслідки у швидкому зростанні світової торгівлі, географічній експансії економіки і зростаючій складності міжнародних господарських зв'язків. Істотним чинником змін є прогресуючий процес лібералізації торгівлі, особливо в рамках міжнародних організацій, таких як СОТ, Європейський Союз чи НАФТА	Зростання попиту на логістичні послуги
2	Макроструктурні зміни в економіці	Ведуть до зростання частки сектора послуг, а також галузей, які спираються на знання і розвинутих технологіях, за рахунок сектора виробництва матеріаломістких виробів. Одночасно виразно видимим є тренд поступового переходу від ринку виробника до ринку споживача. Одним з його проявів є поява моделі постіндустріального суспільства, яка характеризується вищим рівнем витрат на споживання, а також зростаючою потребою в продуктах і послугах, пристосованих до індивідуальних потреб	Зростання диференційованого попиту на логістичні послуги
3	Пріоритетність вартості для акціонерів	Зростаюче значення вартості, створюваної для акціонерів, має все більший вплив на формування стратегій фірм. На все більш конкурентному ринку це означає безперервний пошук економії і більшої ефективності шляхом раціоналізації виробництва, концентрації на основній діяльності та аутсорсингу побічних функцій	Зростання попиту на аутсорсинг логістичних функцій

1	2	3	4
5	Прогресуюча інформатизація	Поява нових інформатичних і комунікаційних технологій уможливило інтегроване управління інформацією, фінансами і потоком товарів, дозволяючи впровадження нових рішень в системі постачання, виробництва і дистрибуції	Зростання комплексності пропозицій логістичних послуг
6	Пріоритетність цілей захисту навколишнього середовища	Упровадження концепції сталого (врівноваженого) розвитку на всіх ієрархічних рівнях, включно до суб'єктів господарювання із гармонізацією цілей підприємницького, соціального та середовищного розвитку	Урівноважений розвиток та екологічність пропозицій логістичних послуг

Джерело: власна розробка.

З таблиці видно, що перші три тенденції стосуються попиту на логістичні послуги (величини, диференціації та аутсорсингу), а три наступні – пропозицій логістичних послуг (конкуренції, комплексності та екологічності).

В результаті описаних вище тенденцій логістика постачання, виробництва і дистрибуції стає все більш складною. Ключем до успіху є вміння гармонійної інтеграції і координації всіх елементів ланцюга.

Разом із структурними макроекономічними змінами зростає роль кінцевого споживача. Традиційна система поставок була здомінована стороною пропозиції (виробником, що замовляє поставки сировини і матеріалів, а також доручає дистрибуцію, згідно з потребами, що виникають з системи складування і способу організації праці виробничих ліній). Сьогодні для функціонування ланцюга поставок в значно більшій мірі вирішальним є попит. Завдяки розвитку комунікаційних технологій інформація, отримувана з мережі продажу, може бути використана для поточного коректування замовлень у відповідь на змінні потреби ринку. В багатьох галузях (наприклад, персональні комп'ютери) все частіше стандартне виробництво замінюється так званою масовою кастомізацією (*mass customization*), яка полягає у виробленні благ на потреби великого ринку, пристосованих проте до індивідуальних прераференцій окремих клієнтів.

Щоб розв'язати конфлікт між централізованим виробництвом і вимогою кастомізації, фірми централізують основні виробничі процеси, пересуваючи момент кастомізації до моменту, коли продукт добиратиметься на цільовий ринок, якнайближче до кінцевого клієнта. Фірми удосконалюють системи транспорту і складування через диверсифікацію використовуваних засобів транспорту і застосування розвинутих комунікаційних технологій. У випадку великих відстаней компоненти, використовувані для виробництва і монтажу обладнання, поставляються морським шляхом (з метою обмеження витрат транспорту) або авіаційним транспортом (з метою забезпечення швидкої реалізації замовлення) – в залежності від ступеня доданої вартості. Розвиток інформатичних і телекомунікаційних технологій уможливорює автоматичне перетворення замовлень, поточне моніторування посилок і все більш ефективну працю систем складування і перевантаження. Впроваджені рішення дозволяють забезпечення максимальної еластичності, а також значуще зниження часу реалізації замовлення.

Економічне зростання і зростаючий в глобальному масштабі торговий обмін перекладаються безпосередньо на динамічний розвиток однієї із найважливіших складових ринку логістики – ринку транспортних послуг. Це ілюструє подана нижче динаміка (рис. 2).

Динаміка засвідчує, що за період від 1970 до 2005 року світовий ВВП зріс у 2,5 рази, в той час як світовий експорт – в 5 раз. Це, зокрема, вплинуло і на ринок логістичних послуг. Так, за цей же період у країнах Європейського Союзу (ЄС-15) обсяг вантажообороту (ткм)

від 1410 млрд. ткм зріс до 3395 млрд. ткм, тобто більше як у 2 рази. Водночас, у структурі вантажообороту відбуваються істотні зміни на користь одних видів транспорту (автомобільного та морського) за рахунок зменшення частки інших (залізничного, річкового та трубопровідного) майже у 2 рази.

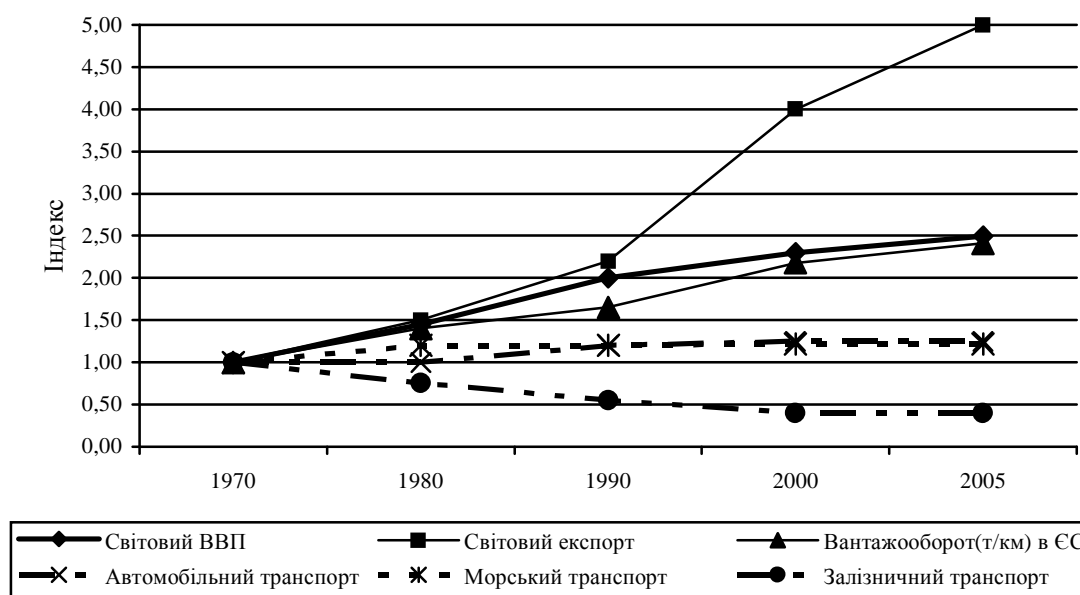

Рис. 2. Динаміка світового ВВП, експорту та вантажних перевезень в країнах ЄС (ЄС-15)
Джерело: опрацьовано на підставі [1]

Ключове значення має система наземних сполучень, перш за все мережа доріг і автострад, яка уможливує ефективне потрапляння до кінцевих споживачів на локальних ринках. В країнах Європейського Союзу в 1970–2000 роках довжина дорожньої мережі зросла більше ніж на 20 %, при цьому довжина автострад в тому самому періоді потроїлася і складає зараз понад 50 тисяч кілометрів. Найшвидше зростання відзначила Іспанія – довжина автострад зросла там з менше 400 до 9000 кілометрів. В 2005 році довжина автострад в країнах ЄС-15 складала вже 56 тис. кілометрів, з цього майже 11 тис. припадало на Іспанію. Відносно довжини мережі автострад Іспанія поступається в Європі тільки Німеччині. За цей час залізнична мережа скоротилася на 8 %.

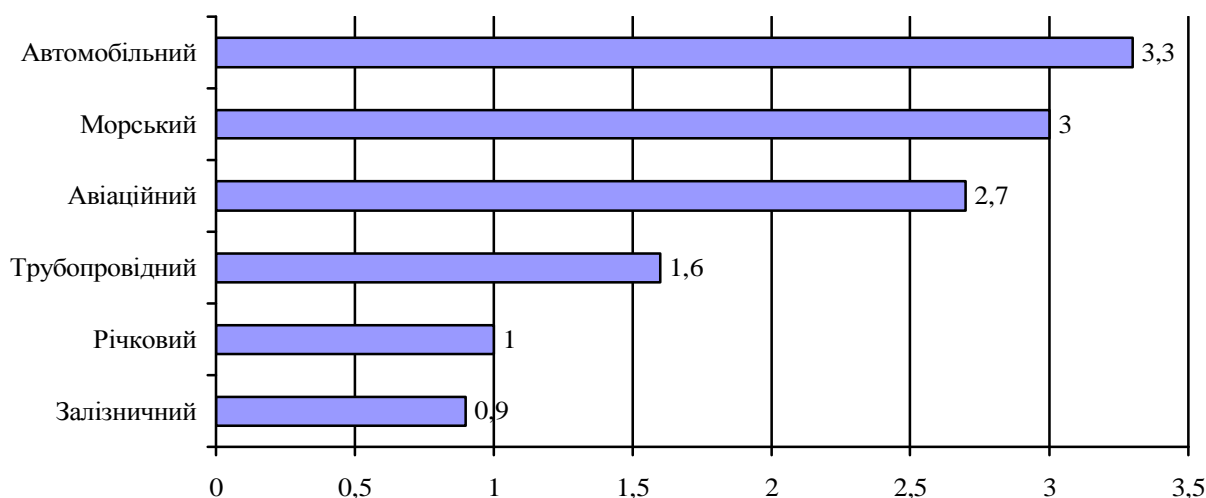

Рис. 3. Середньорічні темпи зростання окремих гілок транспорту (ЄС-25), 1995–2005 рр.
Джерело: [1]

Зростаюча величина перевезень і зростання частки автотранспорту звернули увагу окремих країн і міжнародних організацій на значення врівноваженого розвитку транспорту. Він є одним з основних положень транспортної політики Європейського Союзу, яка має на меті створення ефективної і інноваційної транспортно-логістичної системи для цілого регіону, з врахуванням вимог захисту природного середовища. Найважливіші положення транспортної політики Європейського Союзу були сформульовані в опублікованих в 1992 і 2001 року Білих Книгах, а також в документі *Keep Europe Moving* червня 2006 року.

На цьому фоні економіка Польщі та її ринок логістичних послуг виглядає досить оптимістично. З 90-х років наша економіка розвивається в швидкому темпі, генеруючи зростаючий внутрішній попит на транспортні і логістичні послуги. Важливим чинником, стимулюючим розвиток ринку, є зростаюча вартість торгового обміну з іншими країнами (рис. 4).

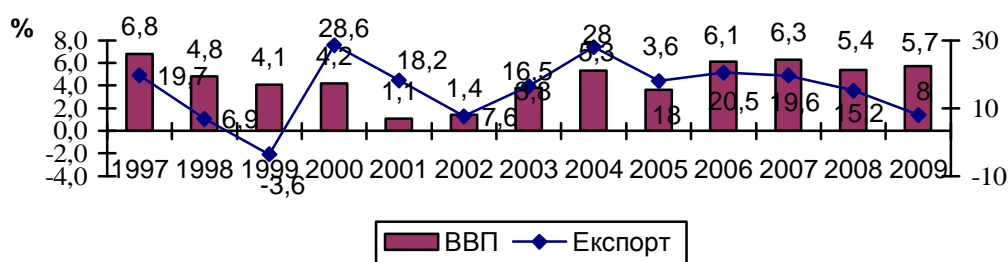
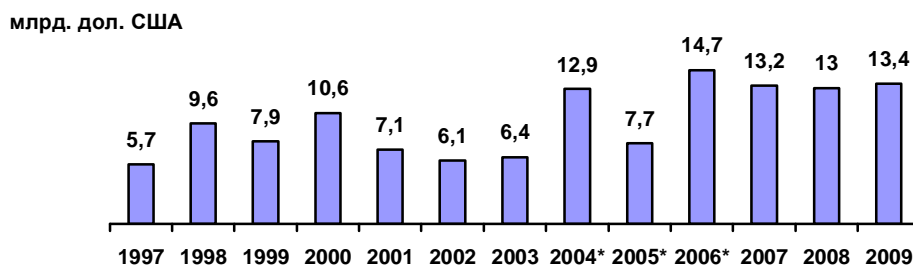

Рис. 4. Динаміка ВВП і експорту, 1997–2009

Джерело: GUS, ING Bank

Іншим істотним елементом, що впливає на розвиток ринку транспорту і логістики, є зростаюча величина закордонних інвестицій, зв'язаних між іншими з перенесенням виробництва до Центрально-Східної Європи багатьма європейськими фірмами (так званий *nearshoring*). Польща як найбільший ринок в регіоні привертає значущу частину цього потоку – в 2006 році величина закордонних інвестицій в Польщі досягли рекордного рівня близько 15 млрд. доларів (рис. 5). В сумі частка нашої країни в закордонних інвестиціях в масштабі цілого регіону складає понад 30 % .

* Дані за 2004–2006 роки (NBP) не є порівнюваними з попередніми роками через різниці в методології розрахунку.

Рис. 5. Закордонні інвестиції в Польщі, 1995–2008

Джерело: розроблено на підставі статистичних даних з різних джерел

Період системної трансформації приніс радикальну зміну ринкових ролей окремих галузей транспорту в перевезеннях вантажів. Найбільш видимим є падіння значення залізничного транспорту і зростання ролі перевезень вантажним дорожнім транспортом, як наслідок перетворень в виробничій структурі економіки, як також в структурі власності і в структурі величини фірм.

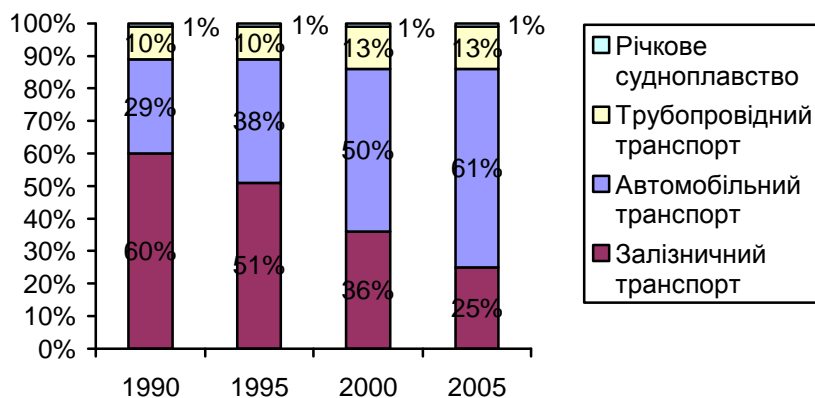

Рис. 6. Величина перевезень згідно із видами транспорту, 1990–2005

Джерело: [6]

Загалом транспортністкість економіки Польщі, а також ЄС-15 на 2005–2030 роки прогнозується у таких співвідношеннях (рис. 7).

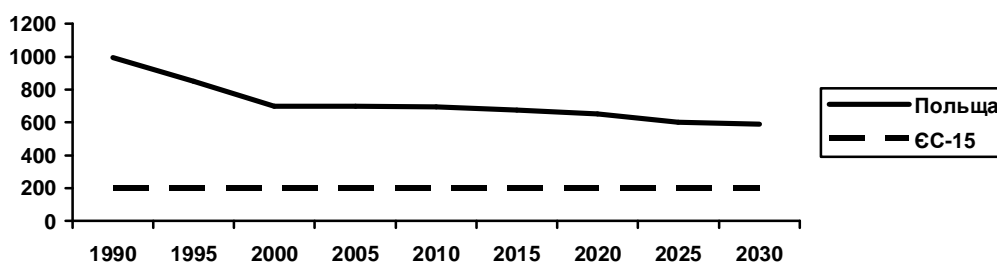

Рис. 7. Транспортністкість економіки Польщі, а також ЄС-15, 2005–2030

Джерело: Komisja Europejska

Потенційний попит на логістичні послуги в Польщі оцінюється приблизно у 10 млрд. USD, а частка сектора в економіці весь час зростає (за прогнозами закладу міжнародного транспорту і логістики колегіуму світової економіки Головної Торгової Школи в Варшаві). Користування послугами спеціалізованих логістичних операторів є все більш загальним. Передача логістичних завдань спеціалізованій фірмі набирає все більшого значення для промислових і торгових підприємств, а рівень аутсорсингу, хоча все ще нижчий, ніж в країнах Західної Європи, істотно виріс впродовж останніх років серед найбільших фірм.

Висновки. Загалом, останні роки на польському ринку логістичних послуг – це період значущих структурних і якісних змін, зокрема:

- Зростаюча комплексність послуг. Транспортні, експедиційні, кур'єрські і логістичні фірми постійно розширюють діапазон послуг, щоб могли пропонувати клієнтам комплексне обслуговування, задовольняючи всі їх потреби (*one-stop shopping*)
- Консолідація. Процес консолідації на польському ринку далі просуватиметься. Якщо у випадку найбільших підприємств сектора TSL цей процес у великій мірі закінчився, консолідація просуватиметься серед середніх і малих фірм.
- Спеціалізування. На ринку, біля великих суб'єктів з дуже широким діапазоном послуг, як з географічної точки зору, так і продуктової, розвиватимуться менші, нішові фірми, пропонуючі дуже спеціалізовані послуги, направлені до конкретних груп/сегментів клієнтів і пристосовані до їх профілю діяльності.
- Поліпшення якості. В умовах гострої конкуренції на ринку логістичних послуг зможуть утриматися тільки ці суб'єкти, якість і справність дій яких знайде схвалення з боку клієнтів.

- Розвиток ІТ. Вирішальну роль в розвитку сектора TSL все частіше грають інформатичні рішення, які дозволяють ефективно управляти інформацією в сучасних ланцюгах поставок. В найближчих роках зростуть витрати логістичних операторів, пов'язані з заміною існуючих систем і переходом на інтегровану інформатичну систему, яка забезпечує доступ до інформації в реальному часі, а також повний контроль стану реалізації доручення. Ключовою стає інтеграція цього програмного забезпечення з системами клієнтів.

Література

1. *Rynek transportu i logistyki w Polsce, V/2007, Bankowość korporacyjna, ING, 2007.*
2. *Warehousing space in Europe: meeting tomorrow's demand, Capgemini, ProLogis, 2006.*
3. *Cushman & Wakefield Distribution Report, 2006.*
4. *Eurostat. Panorama of Transport. Statistical overview of transport in the European Union, 2003.*
5. *Економіка логістичних систем: Монографія. – За наук. ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2008. – 596 с.*
6. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. – Warszawa, 2005, 2006, 2007.*

УДК 343.9

НЕПОВНОЛІТНІЙ ЯК ОБ'ЄКТ ОХОРОНИ У СІМЕЙНО-ПОБУТОВИХ ВІДНОСИНАХ

М.Ю. Самченко
ЛьВДУВС

Автором здійснено дослідження заходів кримінологічного попередження насильницьких злочинів відносно дітей у сфері сім'ї та побуту.

Ключові слова: насильство відносно неповнолітніх, насильницькі сімейно-побутові злочини, правоохоронні органи, кримінологічне попередження, система захисту неповнолітніх.

Автором осуществлено исследование мер криминологического предупреждения насильственных преступлений в отношении детей в сфере семьи и быта.

Ключевые слова: насилие в отношении несовершеннолетних, насильственные семейно-бытовые преступления, правоохранительные органы, криминологическое предупреждение, система защиты несовершеннолетних.

The author made the investigation of measures of criminological prevention of the violent crimes concerning the children in family-household relations.

Key words: Violence concerning minors, the violent family household crimes, law enforcement bodies, criminological prevention, system of the defence of minors.

Постановка проблеми. Народження, зростання і розвиток дитини відбувається в системі певних суспільних відносин, спрямованих на збереження нового життя, захисту його від різних небезпек, надання всебічної підтримки, турботи, нагляду і догляду. У процесі належного виконання (функціонування) цих суспільних відносин дитина одержує, у першу чергу, життєво важливі і необхідні матеріальні блага, створити (придбати) які вона самостійно не може через вікові особливості. Тому, є всі підстави стверджувати, що таке явище як насильство над дітьми в сім'ї заслуговує окремого розгляду, оскільки діти,